

DATAOMBUDSMANNENS BYRÅ

OM UTLÄMNANDE AV PERSONUPPGIFTER UR MYNDIGHETERNAS PERSONREGISTER

Uppdaterad 27.07.2010

www.tietosuoja.fi

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

sida

1. Inledning.....	3
2.Regelram om utlämnande av personuppgifter.....	3
3.Vad skall Du beakta, när Du bedömer Din rätt att lämna ut personuppgifter ur personregister.....	4
4.Vad innebär myndigheternas personregister.....	6
4.1 Exempel på personregister.....	7
5. Hur skall Du gå till väga, om någon begär uppgifter ur ett personregister som innehåller offentliga personuppgifter.....	8
5.1 För påseende, för läsning eller för kopiering.....	8
5.2 För utlämnande.....	9
6. Hur försäkrar Du Dig om att de begärda uppgifterna behandlas lagligt.....	10
6.1 Ta reda på under vilka förutsättningar man kan registrera och använda personuppgifter.....	10
6.2 Beakta att en viss behandling av personuppgifter förblir utanför tillämpningsområdet för personuppgiftslagen.....	11
6.2.1 Om personuppgifter begärs för personliga eller för med dem jämförbara vanliga privata syften.....	12
6.2.2 Om personuppgifter begärs för att framställa redaktionella, historiska eller konstnärliga syften.....	13
6.3 Om personuppgifter begärs för direkt marknadsföring eller opinions- eller marknadsföringsundersökningar.....	13
6.4 Kan en registrerad person förbjuda att uppgifter om honom lämnas ut.....	14
6.5 När kan Du lämna ut en personbeteckning.....	14
6.6 Använd vid behov en blankett för uppgiftsbegäran.....	15
6.7 Får Du meddela per telefon personuppgifter som ingår i personregister.....	16
6.8 Personuppgifter på en myndighets hemsida.....	16
6.9 Hur kan man behandla föredragningslistor av ett kommunalt organ eller protokoll på Internet.....	17
7. Hur beslutar Du om utlämnande av uppgifter och om att förbjuda utlämnande av uppgifter.....	19

8. Hur går Du till väga, om någon begär personuppgifter ur ett personregister som innehåller sekretessbelagda uppgifter.....	20
9. Hur går Du till väga, om någon begär personuppgifter enligt en bestämmelse i en annan lag.....	22
10. Utlämnande av uppgifter genom förmedling av en teknisk anslutning.....	23

1. INLEDNING

De allmänna bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter ingår i personuppgiftslagen (523/1999, PuppL). Utlämnande av personuppgifter *ur myndigheternas personregister* sker dock enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet som trädde i kraft 1.12.1999 (621/99, OffL). Dessutom, om det i andra lagar finns bestämmelser om utlämnande, skall de tillämpas i första hand i avseende till ovan nämnda lagar. De allmänna förlpliktelserna i personuppgiftslagen tillämpas dock i alla fall kompletterande.

Varje myndighet beslutar om tillämpningen av OffL i sin egen verksamhet. De tolkningstvisiter som uppstår vid tillämpningen av bestämmelser i OffL, avgörs i sista hand av vederbörig domstol. Uppgifter om frågor gällande handlingars offentlighet samt om frågor i anslutning till tillämpningen av OffL fås på justitieministeriets hemsidor (www.om.fi/julkisuus). På sidorna kan man även se och erhålla av justitieministeriet uppgjorda och vid tillämpningen av OffL behövliga modell- och beslutsblanketter. Om tillämpningen av lagen finns det också litteratur och publikationer av vilka några väsentliga omnämns på sista sidan i denna broschyr.

Dataombudsmannens uppgift är att förverkliga vägledning och kontroll vid behandlingen av personuppgifter, Dataombudsmannens befogenhet omfattar både behandlingen av personuppgifter som har reglerats genom personuppgiftslagen och genom speciallagstiftning. Enligt personuppgiftslagen framhävs det att dataombudsmannens uppgifter skall mer än tidigare vara av förebyggande natur. Med tanke på detta har dataombudsmannens byrå uppgjort denna broschyr om utlämnande av personuppgifter ur myndigheternas personregister.

Rätt till privatliv är en grundrättighet som har stadgats i Finlands grundlag. Genom grundlagen har även tryggats envars rätt att få kännedom om en offentlig handling eller om en registrering. Vid tillämpningen av bestämmelserna om utlämnande av personuppgifter enligt OffL inverkar vardera kravet. *I det följande behandlas sett ur personuppgiftslagens synvinkel förutsättningarna för utlämnande av personuppgifter ur personregistren samt till utlämnandet anslutna förfaringssätt vid olika tillfällen. I denna broschyr behandlas sålunda inte andra frågor som ansluter sig till tillämpningen av OffL och inte heller personregistrens eller i dem ingående personuppgifters sekretess eller frågan om uppgifterna är enligt prövning offentliga eller om de står utanför tillämpningsområdet för OffL.*

2. REGELRAM OM UTLÄMNANDE AV PERSONUPPGIFTER

Enligt OffL föreskrivs

- rätten att lämna ut uppgifter och grunderna för utlämnande;
- sekretessbelagda uppgifter och undantag om sekretess (24 §, 26 §)
- förfaringssätt då man begär personuppgifter ur personregistret (13.2 §),
- sätten för utlämnande av handlingar (16.1 och 3 §)
- förutsättningarna för utlämnande av uppgifter genom förmedling av en teknisk anslutning/öppnande av en teknisk anslutning (29.3 §)
- kraven anslutna till utlämnande enligt god informationshanteringssed (18 §)

- kraven på sekretess och klassificeringsanteckning (25 §)
- **Bestämmelser i andra lagar (speciallagar) om utlämnande tillämpas i första hand i förhållande till bestämmelserna i OffL.** Grunderna för utlämnande och sätten för utlämnande ur personregister definieras i sista hand enligt ändamålet för resp. register och enligt ordalydelsen i bestämmelsen.

Av bestämmelserna i personuppgiftslagen tillämpas i samtliga fall

- Allmänna och specialbestämmelser i personuppgiftslagen gällande behandlingsföresättningar: *Dessa bestämmelser tillämpas då man bedömer rätten att lämna ut personuppgifter d.v.s. rätten för den som begär uppgifterna att få registrera och använda de begärda personuppgifterna, om inte annat förutsätts av en speciallag.*
- Allmänna förpliktelser i personuppgiftslagen
 - planeringsplikt (6 §),
 - aktsamhetsplikt (5 §)
 - relevanskrav och felfrihetskrav beträffande kvaliteten på uppgifterna (9 §)
 - skyddsplikt (32 §)
- Bestämmelsen om behandling av personbeteckning (13 §)
- Den registrerades förbuds rätt i vissa fall (30 §)
- För den registeransvarige stadgade informationsplikten; informering, inbegripet regelbundet utlämnande av uppgifter, *realiseras enligt huvudregeln redan då man samlar in personuppgifter (24 §)*

3. VAD SKALL DU BEAKTA NÄR DU BEDÖMER DIN RÄTT ATT LÄMNA UT PERSON UPPGIFTER (5 § PuppL, 18 § OffL; god informationshanteringssed)

För att kunna bedöma Din rätt att lämna ut personuppgifter ur en myndighets personregister skall Du åtminstone känna till följande saker.

- Vad innebär myndigheternas personregister och vilka personregister innehar den myndighet som Du representerar
- Vad innebär uppgifternas offentlighet: speciellt skall klargöras om uppgifterna i personregistret är *sekretessbelagda eller ingår i dem sekretessbelagda uppgifter eller handlingar*
- Är uppgifterna enligt prövning s.k. offentliga (ofullständiga, ännu inte offentliga handlingar (5.4 §, 6 §)

- Kvarstår handlingarna och uppgifterna utanför tillämpningen av OffL (5 § 3 mom.) till exempel handlingar uppgjorda för internt bruk, privata brev
- Vilka uppgifter begär sökanden
- För vilket syfte ämnar man använda de begärda personuppgifterna, på vilket sätt skyddar man uppgifterna samt vid behov andra behövliga uppgifter för att garantera legitimiteten. Den som begär uppgifterna skall förete om saken en utredning.

Varje ämbetsverk och inrättning skall utreda och definiera förutom förutsättningarna för utlämnande av uppgifterna bl.a.

- De ansvarsförbindelser som ansluter sig till utlämnandet av personuppgifterna samt beslutanderätten;
 - vem eller vilka personer hos en myndighet fattar beslut om utlämnande av personuppgifter och vem eller vilka realiserar detta.
- Förfaringssätten vid utlämnande av personuppgifter
 - När förutsätts en skriftlig begäran, vilka anteckningar görs om utlämnande av uppgifter.
 - Hur skall man gå till väga, om uppgifterna inte lämnas ut.
 - Skall man fatta ett beslut om utlämnanden eller om ett negativt avgörande och hurdant är detta beslut.
 - På vilket sätt lämnas uppgifterna ut, varvid man skall då beakta de krav på god informationshanterings sed som OffL ställer samt även de allmänna förpliktelseerna i personuppgiftslagen.
 - Om uppgifterna lämnas ut genom förmedling av en teknisk anslutning, skall legitimiteten av dataöverföringssätten vara i förväg säkrad parterna emellan.

Personalen vid ett ämbetsverk skall ha vederbörlig kännedom om de förfaringssätt som iakttas vid ämbetsverket. Detta förutsätter bl.a.

- regeluppsättning, personalutbildning samt informering om saken.

Hos myndigheten skall även vara klarlagt och bestämt

- sättet på vilket man kan lämna ut *anonyma* uppgifter ur personregister. Det är skäl att förse ADB-systemen med anordningar som möjliggör dessa egenskaper, om inte sådana redan finns (obs. även 19 § och 20 § OffL).
- Fall för fall bedöms, när det är tillräckligt att lämna ut uppgifter utan identifieringsdata

En myndighet skall sålunda varje gång någon begär att personuppgifter skall *lämnas ut* som ingår i ett personregister utreda legitimiteten om hanteringen av de personuppgifter som skall lämnas ut även på basis av personuppgiftslagen. Situationen är densamma, oberoende om det är fråga om ett personregister som upprätthålls med ADB eller ett ma-

nuellt fört.

De förpliktande stadgandena *om god sed inom informationshantering i OffL* liksom aktsamhets- och skyddsplikten i personuppgiftslagen samt kravet på planmässighet gäller även utlämnande av personuppgifter. Planeringen om utlämnande av personuppgifter ingår som en del av planeringen av hanteringen av personuppgifter för uppdraget ifråga. Planeringen om hanteringen av personuppgifter är å andra sidan alltid ändamålsenligt beträffande utlämnanden att utföra den samtidigt med beaktande av kraven i vardera ovan nämnda lag. Som en del av planeringen klargörs på vilket sätt man genast realiserar den i 24 § PuppL bestämda informationsplikten om regelmässiga utlämnanden.

Särskilt skall myndigheterna bestämma avgifter och betalningsgrunder som eventuellt ansluter sig till givande av handlingar och uppgifter.

4. VAD INNEBÄR MYNDIGHETERNAS PERSONREGISTER

Utlämnande av personuppgifter ur personuppgiftsregister regleras av OffL. Därför skall en myndighet eller inrättning veta och ha definierat vilka personregister den har och för vilken uppgift (användningsändamål) de har upprättats.

Begreppet personregister har definierats i personuppgiftslagen (3 §):

Med *personregister* avses en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt *användningsändamål*, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så att information om en bestämd person kan erhållas med lätthet och utan oskäligen kostnader (3 § 1 momentet 3 punkten).

Ändamålet med behandlingen av personuppgifter (*användningsändamål*) skall enligt 6 § personuppgiftslagen preciseras så att av det framgår för vilka av den registeransvariges funktioner personuppgifter behandlas.

- Ett personregister kan vara antingen ett med ADB upprätthållet personregister eller det kan vara ett manuellt register (manuella dokument, förteckningar, kartotek etc.) Utlämnandet av personuppgifter ur ett personregister är ett utlämnande av personuppgifter som sker både med ADB och ur den manuellt upprätthållna delen.
- Till ett personregister som upprätthålls för att sköta samma uppgift kan höra delregister som hålls tekniskt separat, vilka kan vara både med ADB och manuellt förda register (ett logiskt register). Sålunda bedöms en utskrift som sker från ett med ADB upprätthållet register som utlämnande av uppgifter ur ett personregister.

4.1. Exempel på personregister

- Typiskt sett bildas personregister vid serviceverksamhet som utförs av kommunala och statliga myndigheter eller inrättningar (klientregister). Personregister som skall bildas för att sköta om olika uppgifter (vid olika användningsändamål) upprätthålls både med ADB och manuellt eller i registren kan ingå delar som upprätthålls på vardera sättet. Tekniska delar som hör till sådana register är även de uppgifter som bildas i delregistren då man skaffar sig *på den registeransvariges räkning (på uppdrag*

av) tjänster av utomstående serviceproducenter. Om till exempel en privat inrättning handlar på uppdrag av en myndighet (som producent av uppdragstjänster), iakttar man vid behandlingen av de dokument som bildas vid denna verksamhet bestämmelser i OffL (5.2 § OffL). Av kontraktet om anskaffande av uppdragstjänster skall således alltid framgå uppdragets karaktär, parternas ansvar, samt kontraktets inverkningsområde på hanteringen av handlingar och personregisteruppgifter samt på offentliggörande och sekretess. Dessa saker skall således beaktas då man överför tjänster till utomstående.

- Ett personregister kan bildas av en handlingssakt som uppkommer i samband med vissa ansökningsärenden som behandlas av en myndighet, om handlingarna är till exempel alfabetiskt ordnade eller det finns i materialet upptaget så få personer att man lätt hittar uppgifterna om en enskild person och utan oskäligen kostnader. Om till handlingsmaterialet för resp. användningsändamål ansluter sig ett register med vars hjälp man kan finna ur handlingsmaterialet/handlingssakten en uppgift som berör en viss person, är det fråga om en handling som hör till personregistret, *fast materialet inte är alfabetiskt ordnat*.
- I ett *datasystem* som upprätthålls av en myndighet eller inrättning *kan ingå olika personuppgifter och personuppgifter för olika användningsändamål*.
 - Enligt OffL skall användningsändamålet med datasystemet definieras och över det skall uppgöras en beskrivning (18 § OffL). I beskrivningen skall även ingå en uppgift om *vilka för olika användningsändamål grundade personregister eller registeruppgifter eventuellt ingår i datasystemet*. Uppgifter om ett visst personregister kan finnas i datasystemet ifråga eller utanför det, till exempel som en manuellt fördd handlingssakt.
 - *Användningsändamålet* med ett eller flera personregister och de personuppgifter som ingår i dem och *lagligheten av registerföringen/hanteringen av personuppgifter* skall för sin del vara utredda och definierade *enligt kraven i personuppgiftslagen (5 och 6 § PuppL)*.
 - På basis av OffL skall definieras offentligheten och sekretessen gällande de handlingar och uppgifter som ingår i personregistren och även i övriga datasystem. Likaså skall utredas till vilka delar det eventuellt är fråga om ofullbordade handlingar s.k. enligt prövning offentliga eller för internt bruk av en myndighet uppgjorda handlingar/uppgifter i personregistren.

Med tanke på utlämnande av personuppgifter har det sålunda betydelse vid sidan av annat, om uppgifterna i datasystemet hör till en myndighets personregister och om vilken myndighetsuppgift det är fråga om. *Grunden för utlämnande* bestäms i sista hand antingen genom reglering av OffL eller eventuellt *på basis av annan reglering i lag gällande uppdraget ifråga*.

Bl.a. myndigheternas olika sakkontrollsystem skall beskrivas med beaktande av ovan nämnda. *Ett sakkontrollsystem är ett datasystem som har bildats för att administrera och följa upp sakbehandlingen, i praktiken ett hjälpmedel vid behandling av saker*. I ett sakkontrollsystem kan ingå som en del till exempel ett diarium som är enligt personregisterlagen ett personregister som har grundats för en viss uppgift (18.1 § punkt 1 OffL och 5 § OffF) till de delar som i det ingår uppgifter gällande fysiska personer.

- Exempel på personregister som bildas vid olika kommunala uppgifter finner man i publikationen från år 1994 utgiven av Finlands kommunförbund och dataombudsmannens byrå "Förverkligande av dataskydd i en kommun, del 1". Publikationen har i sinom tid delats ut till kommunerna.
- Enligt 62 § kommunallagen skall ett kommunorgan (kommunstyrelsen, nämnden) föra protokoll om sina beslut. Föredragningslistan som ansluter sig till kommunorganets möte bildar ett arbetsmedel för beslutsfattandet. I föredragningslistan eller beslutet ingår i allmänhet uppgifter om av kommunorganet presenterade eller fattade beslut om olika uppgifter och angelägenheter som hör till kommunen. Eventuella personuppgifter som ingår på ett sådant organs föredragningslista eller i ett beslutsprotokoll, anses inte i och för sig bilda en datamängd/personregister för ett visst uppdrag (inget självständigt användningsmål). Om det på föredragningslistan, i beslutet eller i dess bilaga dock finns till exempel en förteckning om uppgifter som ingår i något personregister och beslutet ansluter sig till registerändamålet, kan det anses att förteckningen för detta beslutsfattande ändamål bildar ett personregister eller en del av det (till exempel en förteckning över tjänstsökanden, en förteckning över personer som har erhållit löneförhöjning). Utlämnandet av personuppgifter som ingår i förteckningen bestäms då enligt 16.3 § OffL, om inte om saken särskilt har bestämts. (se även punkten 6.8 "personuppgifter på en myndighets hemsida.").

5. HUR SKALL DU GÅ TILL VÄGA, OM NÅGON BEGÄR PERSONUPPGIFTER UR ETT PERSONREGISTER SOM INNEHÅLLER *OFFENTLIGA* PERSONUPPGIFTER

I praktiken särskiljer OffL fortfarande mellan att ge **personuppgifter till påseende** och **utlämnande** av personuppgifter.

Enligt 16.1 § OffL skall en begäran om att få en uppgift ur en myndighetshandling preciseras tillräckligt så att myndigheten kan utreda, vilken handling begäran gäller. Den som begär uppgiften skall med hjälp av ett diarium eller kataloger hjälpa till att individualisera handlingen ur vilken han önskar erhålla en uppgift.

Vissa handlingar och uppgifter har enligt OffL eller annan lag bestämts vara sekretessbelagda. Ur sådana handlingar eller uppgifter kan man ge till påseende eller lämna ut uppgifter endast under särskilt bestämda förutsättningar (26 § OffL).

5.1. För påseende, för läsning eller för kopiering

Att utlämna för påseende, för läsning eller för kopiering *är inte ett utlämnande av personuppgifter.*

Enligt 16 § 1 mom. offL kan ur personregister som innehåller *offentliga* personuppgifter enligt huvudregeln lämnas ut uppgifter *på ovan nämnda sätt* utan att identiteten styrks och utan att be om en utredning för vilket ändamål uppgifter begärs, om det inte är nödvändigt att myndigheten använder sig av sin prövningsrätt.

Beakta dock följande synpunkter

- Om den som frågar ber att få se eller kopiera en stor mängd uppgifter, *finns det skäl att informera* honom om förutsättningarna för den lagbestämda behandlingen av

personuppgifter. För detta ändamål kan Du använda/upp göra en broschyr som Du vid behov kan ge till dem som frågar.

- En handling eller en registeruppgift kan i allmänhet ges till påseende som sådan, *om handlingen eller uppgiften inte till vissa delar är sekretessbelagd.*
- I handlingen eller registeruppgiften kan även ingå *personbeteckning*. Enligt 13 § 3 mom. PuppL skall en myndighet se till att inte i handlingar och utskrifter som hör till ett personregister i **onödan** registreras personbeteckning. På grund av aktsamhets- och skyddsplikten i PuppL finns det skäl att redan då man lämnar ut handlingar och uppgifter till påseende att täcka personbeteckningen som förekommer i handlingen eller utskriften. I samband med ett ADB upprätthållet register borde man kunna mata ut uppgifterna utan personbeteckning.
- En myndighet skall enligt 13 § PuppL således i fortsättningen se till att man i handlingar och utskrifter som ingår i ett personregister inte i onödan registrerar personbeteckning. Det är skäl att instruera personalen om detta. Det är skäl att kontrollera med hänsyn till detta olika ansökningsblanketter som är i bruk samt andra blanketter och dokumentmodeller, datainnehåll i ADB-system och –tillämpningar etc. *Även i övrigt är det skäl att se till att i handlingarna inte görs anteckningar i onödan om andra sådana personuppgifter som inte behövs i dem.*

5.2. För utlämnande

Ur ett offentligt personregister får man enligt 16.3 § OffL *lämna ut* till den som begär om personuppgifter, som

- utdrag
- kopior
- uppgifter i elektronisk form

om den som mottar de utlämnade uppgifterna har enligt skyddsbestämmelserna om personuppgifter rätt att registrera och att använda sig av sådana uppgifter.

Myndigheten ansvarar för att personuppgifterna har *lämnats ut lagligt*. Av den som begär personuppgifterna får man och det finns även skäl enligt 13.2 § OffL att **alltid** be en tillbörlig utredning om användningsändamålet med de personuppgifter som begärs för utlämnande samt om andra nödvändiga uppgifter för att klargöra förutsättningarna för utlämnande (dvs. förutsättningarna för registrering och användning av uppgifterna och legitimiteten).

Det är skäl att förutsätta en utredning även då det är en annan myndighet som begär uppgifterna.

Fast förutsättningarna för utlämnandet av uppgifterna finns, kan utlämnandet av uppgifterna bero på myndighetens prövning. Vid prövningen skall man dock beakta allmänna rättsprinciper.

Vid utlämnandet av en personbeteckning iakttas alltid de kompletterande bestämmelserna i 13 § PuppL om förutsättningarna för informationshantering alltså även om utlämnande.

Övergångsbestämmelsen i PuppL kan inte till denna del tillämpas, emedan motsvarande förutsättningar för utlämnade av en personbeteckning ingick redan i personregisterlagen som föregick personuppgiftslagen.

Enligt 16.3 § OffL *får personuppgifter för direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar lämnas ut endast med personens samtycke.*

6. HUR FÖRSÄKRAR DU DIG OM ATT DE BEGÄRDA UPPGIFTERNA BEHANDLAS LAGLIGT?

Du har rätt och skyldighet att enligt OffL och PuppL begära en utredning om användningsändamålet med de uppgifter som begärs och om andra behövliga omständigheter om uppgifterna som skall lämnas ut för att säkra att de behandlas lagligt. I vissa fall räcker det att be en muntlig utredning om användningsändamålet. Rätten att behandla personuppgifterna av den som begär dem bestäms på basis av bestämmelserna i PuppL. Vissa behandlingssätt förblir huvudsakligen utanför tillämpningsområdet för lagen.

6.1. Ta reda på under vilka förutsättningar man kan registrera och använda personuppgifter

Rätten att registrera och använda för ett visst syfte personuppgifter regleras enligt följande bestämmelser i personuppgiftslagen

- 8 § PuppL; allmänna förutsättningar för behandling
- 9 § PuppL; relevans- och felfrihetskrav på uppgifterna
- 11 § och 12 § PuppL; förutsättningarna för behandling av känsliga uppgifter
- 13 § PuppL; förutsättningarna för behandling av personbeteckning
- 14-20 § PuppL; förutsättningarna för behandling av personuppgifter för särskilda ändamål
 - ·forskningsändamål (14 §)
 - statistiskt ändamål (15 §)
 - *myndigheternas* planerings- och utredningsuppgifter (16 §)
 - personmatriklar (17 §)
 - släktforskning (18 §)
 - direktmarknadsföring och andra adresserade försändelser (19 §); utlämning möjlig endast med vederbörandes tillstånd
 - behandling av personkreditupplysningar (20 §)

I samtliga fall skall **användningsändamålet enligt 6 § PuppL vara sakligt motiverat av den som begär uppgifterna sett ur den registeransvariges verksamhetssynpunkt.**

Då man lämnar ut uppgifter för ett visst ändamål är det skäl att påminna, att de *utlämnade uppgifterna får endast användas för det begärda användningsändamålet* (Kravet på ändamålsbundenhet, PuppL 7 §). Det är skäl att nämna saken i beslutet om utlämnande, om beslutet görs skriftligt.

6.2. Beakta att en viss behandling av personuppgifter förblir utanför tillämpning som rådet för lagen om personuppgifter

Enligt 2 § 3 och 5 mom. gäller lagen inte

- behandling av personuppgifter som en fysisk person utför uteslutande för personliga eller därmed jämförbara sedvanliga privata syften.
- behandling av personuppgifter för redaktionella samt konstnärliga eller litterära syften.
- För dessa ändamål kan man sålunda registrera och använda personuppgifter.

Den som lämnar ut uppgifterna iakttar dock även vid dessa tillfällen i tillämpliga delar de allmänna bestämmelserna i personuppgiftslagen:

- endast behövliga uppgifter får lämnas ut, utlämnande av personbeteckning för ändamålen ifråga finns det vanligen inte någon grund för med beaktande av 13 § PuppL,
- de registrerades rättigheter får inte utan grund kränkas då man lämnar ut uppgifter och vid förfaringssätten för utlämnande skall kravet på dataskydd beaktas.
- Man kan kräva en utredning om dataskyddet.

Observera även, att

- även då när man begär uppgifter om tidigare nämnda ändamål som förblir utanför tillämpningsområdet för PuppL, *är det skäl att bekräfta användningsändamålet med tanke på bedömningen av lagligheten för utlämnandet.*
- vid sådan informering som avses i 24 § PuppL är det bra att i mån av möjlighet tala om en sådan möjlighet till utlämnande, *om det är vanligt att begära och lämna ut uppgifter för ändamålen ifråga.*
- *personuppgifter får naturligtvis inte lämnas ut mot sekretessbestämmelserna (se senare punkt 8)*

6.2.1 Om personuppgifter begärs för personliga eller med dem jämförbara vanliga privata syften

Om bestämmelsen i PuppL om rättigheten att behandla personuppgifter för personliga etc. ändamål finns ett undantag i PuppL:s bestämmelser gällande principer och krav vid behandlingen av personuppgifter. Saken skall behandlas som en tillämpningsfråga av PuppL börjande med målsättningarna och principerna i PuppL (snäv tolkning).

Det kan i allmänhet vara fråga om ett personligt användningsändamål, om man begär upplysningar om personer och uppgifter vilka *bedömda enligt en allmän måttstock* ansluter sig till ett personligt eller med det jämförbart privat ändamål. I motiveringen till propositionen om personuppgiftslagen omnämns som ett exempel på ett personligt ändamål upplysningar som ansluter sig en persons privatkorrespondens samt för personligt bruk ämnade namn-, adress- och telefonupplysningar och upplysningar om bemärkelsedagar gällande bekanta. Då torde man kunna tala om ett sakförhållande som ansluter sig till ett personligt liv eller personliga förhållanden. Enbart nyfikenhet kan inte anses vara utan före nämnda stå i relation till det i bestämmelsen avsedda vanliga privata användningsändamålet.

Om en person påvisar i form av ett utdrag eller en kopia att användningsändamålet med de av honom begärda uppgifterna är ett personligt användningsändamål, torde man kunna anse att ur ett personregister kan allmänt utlämnas *en offentlig uppgift eller en handling gällande en eller några personer* även på grund av en muntlig utredning om det inte finns skäl att anta att det framförda användningsmålet är felaktigt. *Om inte användningsändamålet är klart är det skäl att be om saken en tilläggsutredning samt vid behov även en skriftlig begäran.*

Då man frågar efter flera eller en större mängd personuppgifter, är det i allmänhet skäl att förutsätta att begäran framförs skriftligt. De erhållna uppgifterna får endast användas för det begärda ändamålet vilket är även bra att konstatera i beslutet gällande saken. Varje myndighets sak är att särskilt bedöma och motivera, när ett utlämnande av uppgifter förorsakar en oskäligen olägenhet för tjänsteverksamheten enligt 16.3 OffL.

Exempel

- Om en privatperson till exempel begär uppgifter om en stor mängd offentliga löneuppgifter gällande personalen i en kommun, kan det i allmänhet inte anses att användningsändamålet ansluter sig till personliga eller privata ändamål. Däremot kan en person som är *medlem i kommunen* ha ett intresse av och rätt att för *uppgörande av ett kommunalbesvär få uppgifter om* kommunens och kommunala organs vis-a-lönebeslut eller om kommunalanställdas löner. Då kan man dock anse att det rör sig om *något annat än ett personligt privat användningssyfte* och förutsättningarna skall bedömas enligt de allmänna behandlingsförutsättningarna i personuppgiftslagen. För att uppsätta ett kommunalbesvär torde man kunna anse att en kommunmedlem har på grund av 8.1 § punkten 4 och/eller 5 PuppL rätt att bilda ett kortvarigt personregister. Ett sådant användningsändamål skall framföras då man begär uppgifter. *Andra än vederbörande medlemmar i en kommun* har inte motsvarande belägg för att samla in och behandla uppgifter.
- Om ett personligt eller med det jämförbart användningsändamål torde det vara frågan om då en person som är i tjänst hos en viss myndighet begär att upplysningar *skall lämnas ut* om sådana arbetskamraters löner vilka tjänstgör till exempel i sådana uppgifter som är jämförbara med hans egen position och uppgifter.
- Det torde kunna anses vara fråga om ett vanligt privat användningssyfte som är jäm-

förbart med ett personligt användningsändamål, då adressuppgifter kontrolleras (begärs för utlämnande) i avsikt att skicka en inbjudan till ett klassmöte. Den som begär uppgifterna har ett sakligt samband som ansluter sig till hans personliga livsmiljö gällande de som skall inbjudas till klassmötet.

- Att lämna ut kontaktuppgifterna om eleverna i en viss skolklass till övriga elever i klassen torde även i praktiken kunna anses som ett vanligt privat användnings syfte. I en sådan situation skall man dock i varje fall enligt 24 § PuppL informera eleverna/deras målsmän om utlämnandet. Då är det skäl att beakta eventuella förbud om utlämnande. På grund av att saken är en tolkningsfråga rekommenderas det att man ber om lov av eleven/hans målsman att få lämna ut kontaktuppgifterna.

6.2.2. Om personuppgifter begärs för att framställa redaktionella, historiska eller konstnärliga syften

Då man lämnar ut personuppgifter för ett *redaktionellt syfte*, skall man närmast försäkra sig om, att

- saken gäller det nämnda redaktionella syftet och att
- den som begär uppgifterna representerar massmediet ifråga

Vid behov kan man som en extra utredning till exempel förfråga sig om huvudredaktörens namn. Man kan även be att den som begär personuppgifterna visar upp ett presskort.

Dataombudsmannen ansåg vid ett sina avgöranden att det inte var fråga om ett massmedium/ett redaktionellt syfte då föreningen X publicerade som sådana offentliga beskattningsuppgifter om medborgare utan en redaktionell synvinkel. I detta fall fanns det inte heller en huvudredaktör för publikationen.

- Om saken gäller en frilansredaktör är det även skäl att fråga efter syftet med artikeln, ämnet eller vem som har beställt artikeln.

Emedan den som lämnar ut uppgifterna ansvarar för lagligheten av utlämnandet, finns det inte skäl att lämna ut uppgifter utan en skriftlig begäran, om man inte kan vara säker på syftet eller mottagaren av de utlämnade uppgifterna. Vid behov skall man i efterhand kunna försäkra sig om lagligheten av en uppgiftsbegäran.

Då man begär uppgifter *på motsvarande sätt för att framställa ett litterärt eller konstnärligt syfte*, är det tillbörligt att begära en individualisering av uppgifterna (vilket historiskt eller konstnärligt projekt det är fråga om). Även i de fall då man begär flera uppgifter, är det i allmänhet skäl att förutsätta av den som begär uppgifterna en skriftlig begäran.

6.3. Om personuppgifter begärs för direktmarknadsföring eller opinions- eller marknadsföringsundersökningar.

För ändamålen ifråga kan man enligt 16.3 § OffL lämna ut personuppgifter endast med *verdbörandes samtycke*.

Om det är fråga om ett personregister ur vilket man begär/efterfrågar uppgifter för ett direktmarknadsföringssyfte, är det ändamålsenligt att till exempel i samband med en sådan informering som avses i 24 § PuppL fråga den registrerade om man kan lämna ut personuppgifter för ifrågavarande ändamål eller inte.

Även med ett samtycke kan man lämna ut endast behövliga uppgifter och endast sådana uppgifter,

- som man enligt 19 § PuppL kan registrera i direktmarknadsregistret ifråga, eller
- då den som frågar som en grund för registreringen uppvisar ett tillbörligt samtycke som han erhållit av den registrerade.

Samtycket skall uppfylla de i 2 § 1 mom. punkten 7 PuppL ställda fordringarna.

6.4. Kan en registrerad person förbjuda att uppgifter om honom lämnas ut

- En registrerad person kan vid vissa tillfällen förbjuda att uppgifter om honom lämnas ut. Dessa situationer gäller *enligt PuppL utlämnande av uppgifter för*
 - *personmatrikel*
 - *släktforskning*
 - *direktmarknadsföring*

Även ur en myndighets personregister kan man lämna ut sådana personuppgifter som är avsedda för de två första användningsändamålen, vilka den som begär uppgifterna har enligt personuppgiftslagen rätt att registrera, om inte den registrerade förbjudit att hans uppgifter lämnas ut för sådana ändamål (dock inte uppgifter som har bestämts vara sekretessbelagda). Om förbudsmöjligheten skall informeras de registrerade i det skede när man samlar in uppgifter om dem (24 § PuppL). Förbudsmöjligheten skall även beaktas i informationssystemen.

För utlämnande av personuppgifter för direktmarknadsföring förutsätts enligt 16.3 OffL ett samtycke av den registrerade, förbudet är inte tillräckligt. I stället kan bestämmelser i övrig lagstiftning (*speciallag*) berättiga att lämna ut uppgifter även för ett direktmarknadsföringssyfte. Då skall tillämpas den före nämnda förbudsrätten i PuppL (till exempel befolkningsdatalagen).

Den registrerades förbuds rätt gäller enbart före nämnda syften. En annan sak är, om det är möjligt eller finns skäl för en statlig eller kommunal myndighet att till exempel beakta de registrerades ståndpunkt i saken.

Till exempel då man överväger att lämna ut uppgifter ur ett register för personaladministration, kan det vara behövligt och motiverat att inom ramen för gällande rättsprinciper som gäller allmän prövningrätt fråga personalens ståndpunkt i saken.

6.5. När får Du lämna ut en personbeteckning

En personbeteckning får lämnas ut om den som mottar den har rätt att registrera och an-

vända den enligt 13 § PuppL. För att bedöma förutsättningarna för att lämna ut en personbeteckning är det i allmänhet nödvändigt *att begära en utredning om grunden och användningsändamålet med registret samt de uppgifter som registreras i registret*. Dessa saker framgår bl.a. av registerbeskrivningen. Även en annan myndighet som begär uppgifter skall framlägga att förutsättningarna i 13 § PuppL uppfylls.

Dataombudsmannens byrå har avfattat en särskild broschyr gällande behandling av personbeteckning ("Behandling av personbeteckning enligt personuppgiftslagen").

6.6 Använd vid behov en färdig blankett för uppgiftsbegäran

Enligt 13.2 § OffL berättigas alltid en myndighet att begära en utredning om användningsändamålet med de uppgifter som begärs ur personregistret och om övriga behövliga omständigheter för fastställandet av lagligheten för utlämnandet, av den person som begär att uppgifter skall utlämnas dvs. som utdrag, kopia eller i elektronisk form.

16.3 § OffL och de allmänna förpliktelserna i PuppL förutsätter att en myndighet garanterar att uppgifter lämnas ut endast för ett legitimt ändamål.

Det är skäl att begära en utredning om användningsändamålet med de begärda personuppgifterna även då man begär att endast en uppgift eller handling som ingår i personregistret *skall utlämnas*. En skriftlig begäran behöver man då inte i allmänhet kräva, om det inte finns skäl att av någon orsak att betvivla användningsändamålet med uppgifterna.

Då man begär flera uppgifter eller handlingar och man är inte säker på om användningsändamålet är lagligt, är det i allmänhet säkrast att förutsätta en skriftlig begäran. Då kan man även i efterhand utreda saken och även den person som frågar.

Av begäran skall framgå

- förutom det vilka uppgifter eller handlingar begäran gäller,
- för vilket ändamål uppgifterna begärs (användningsändamål),
- grunden som berättigar behandlingen (resp. bestämmelse i PuppL),
- om man begär en personbeteckning, grunden som berättigar begäran,
- en utredning om dataskydd samt vid behov även om andra behövliga omständigheter för att säkra legitimiteten med behandlingen (se bl.a. de nämnda kraven i punkten 2 PuppL)

Det är ändamålsenligt att använda sig av en färdig blankettmodell (se bilaga). För att behandlingen av en begäran om utlämnande skall ske möjligast snabbt, är det även för övrigt befogat att bestämma förfaringssätten anslutna till utlämnandet.

Om det meddelade användningsändamålet betyder, att ett personregister bildas/behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen, *är det ändamålsenligt att be sökanden förevisa en registerbeskrivning om registret*. Varje registeransvarig skall enligt 10 § PuppL ha en registerbeskrivning.

Blanketten för uppgiftsbegäran lämpar sig även då man ber om personuppgifter för redaktionella syften eller andra ändamål som faller utanför tillämpningen av PuppL. Även i dessa fall skall användningsändamålet med de begärda uppgifterna vara klart. *En registerbeskrivning kan naturligtvis inte begäras för de nämnda ändamål som förblir utanför tillämpningsområdet av PuppL.*

Särskilt skall bedömas om utlämnandet av personuppgifter eller handlingar eller utdrag etc. förutsätter en avgift och på grund av detta en skriftlig begäran.

6.7. Får Du meddela per telefon personuppgifter som ingår i personregister

Enligt 16.1 § OffL omnämns muntligt meddelande av uppgifter som ett sätt att lämna ut uppgifter. Enligt samma bestämmelse skall uppgiften lämnas ut på det sätt som begärts, om inte detta medför oskälig olägenhet för tjänsteverksamheten på grund av att antalet handlingar är stort, kopiering svår att genomföra eller något annan därmed jämförbar orsak.

Beträffande en per telefon meddelad uppgift skall bedömas, om uppgifter som ges per telefon anses vara att ge till påseende eller med det jämförbart sätt att ge uppgifter eller utlämnande av uppgifter. Emedan i 16.3 § OffL inte nämns om att lämna ut uppgifter muntligen, kan man anse saken vara en tolkningsfråga.

Det är dock skäl att bedöma förmedlingen av uppgifter per telefon även sett ur *felfrihets- och aktsamhetsaspekten*. I praktiken kan man endast på basis av användningsändamålet med de begärda uppgifterna bedöma, om man kan med beaktande av de tidigare kraven på uppgifterna meddela dem per telefon. Av denna orsak skall man kunna i praktiken i vissa fall fråga vem som begär uppgifterna. Detta är nödvändigt till exempel om man per telefon ber om en personbeteckning eller om man betvivlar att uppgifterna används vid beslutsfattande eller på något annat sätt som påverkar en privatpersons rättsskydd. Då skall man göra en anteckning om både utlämnande och mottagande av uppgifterna. En myndighet har möjlighet att begränsa de uppgifter som meddelas per telefon, om det medför olägenhet för tjänsteverksamheten på det sätt som är avsett i OffL.

Om man *på telefonanmodan lämnar ut* uppgifter i form av kopior eller utdrag, får man och det är skäl att normalt försäkra sig om uppgiftsmottagaren och användningsändamålet. I praktiken är det alltid nödvändigt att vid sådana situationer bedöma, om man kan godkänna en per telefon framförd begäran som gäller flera uppgifter eller skall man förutsätta en skriftlig begäran.

Om en myndighet *på eget initiativ meddelar uppgifter per telefon*, torde man anse att förfarandet innebär att personuppgifter lämnas ut, varvid man beaktar förutsättningarna i 16.3 §.

En myndighet skall bedöma då den ämnar lämna ut uppgifter per telefon eller på annat sätt, om detta medför oskälig olägenhet för tjänsteverksamheten.

6.8. Får Du placera personuppgifter som ingår i personregister på hemsida i internet.

Placering av personuppgifter som ingår i personregister på myndighets hemsida utgör *elektroniskt utlämnande* av personuppgifter. Stadgandet i 16.3 § OffL skall då tillämpas.

Placering av personuppgifter på hemsidor (i ett öppet internet-nät) betyder, att

- den registeransvarige som lämnar ut personuppgifterna inte längre kan administrera användningen av uppgifterna. Det är fråga om att lämna ut personuppgifter.
- mottagare av utlämnade personuppgifter är alla som kan använda internet och se hemsidor. Mottagarnas användningssyfte med personuppgifterna som har lämnats ut kan inte klargöras.

På grund av ovannämnda skäl uppfylls inte förutsättningarna för utlämnande av personuppgifter enligt 16.3 § OffL. *Man får inte placera på hemsidorna personuppgifter som ingår i personregister utan behörigt samtycke av vederbörande person.* Vid den informering som ges i samband med ett samtycke skall man berätta vid sidan om annat om användningsmöjligheterna av uppgifterna i internet. Personen skall vara medveten om vad han samtycker till (2.1 § punkten 7 och 24 § PuppL).

Placeringen av personuppgifter i internet betyder de facto även att personuppgifter lämnas ut till utlandet. Utlämnande av personuppgifter utanför EU får endast ske enligt de bestämmelser i personuppgiftslagen som berör saken (22 och 23 §). I praktiken kan man inte iaktta angivna förutsättningar på grund av ifrågavarande före nämnda skäl om uppgifter som har lämnats ut till hemsidorna, emedan uppgifterna kan i princip ses överallt i världen.

Förutom ett entydigt samtycke av vederbörande person kunde placeringen av personuppgifter som hör till ett personregister vara möjlig på basis av en uttrycklig bestämmelse om saken. Om sådana bestämmelser om utlämnande finns det just ingen kännedom. *Till exempel den allmänna informationsplikten i OffL berättigar inte till utlämnande ifråga.*

Enligt 8 § 1 mom. 8 punkten PuppL är man berättigad att behandla under vissa förutsättningar uppgifter som beskriver en persons ställning, uppgifter och skötseln av dessa uppgifter inom ett offentligt samfund eller inom näringslivet och som är allmänt tillgängliga. Sådana uppgifter får man enligt bestämmelsen placera (d.v.s. lämna ut) även på en myndighets hemsidor *om det är behövligt och motiverat med tanke på den registeransvarige myndighetens verksamhet* (till exempel uppgifter om personer som innehar vissa kommunala tjänster, deras uppgifter samt arbetsadresser). Utan vederbörligt till verksamheten anslutet behov torde även placandet av sådana uppgifter i internet inte anses vara i enlighet med god informationsbehandlingssed. Vid alla tillfällen skall man se till att inte någons privatliv utsätts obefogat för skada.

Exempel

För placering av hemadresserna på medlemmarna i de kommunala förtroendeorganen på hemsidorna rekommenderas att be om samtycke av vederbörande personer. Samtycket kan skaffas i samband med den information som förutsätts enligt 24 § PuppL.

6.9. Hur kan man behandla föredragningslistor av ett kommunalt organ eller protokoll på internet?

En föredragningslista av ett kommunalt organ eller ett beslutsprotokoll kan man i allmänhet inte anse vara ett personregister. När föredragningslistor och protokoll läggs ut på internet är det således i allmänhet inte fråga om utlämnande av personuppgifter som sker *ur ett personregister*. På utlämnande av dessa handlingar tillämpas därför inte OffL 16.3 §,

Behandling på nätet av protokoll som innehåller personuppgifter är emellertid i personuppgiftslagens 2 § avsedd automatisk behandling av personuppgifter, på vilken tillämpas be-

stämmelserna i personuppgiftslagen. Då har också dataombudsmannen behörighet enligt personuppgiftslagen att klargöra behandlingens lagenlighet samt att vid behov inom ramen för sin behörighet skrida till behövliga åtgärder.

Behandling av personuppgifter på nätet kan enligt personuppgiftslagens 8 § basera sig endast på personens samtycke eller på en lagbestämmelse som medger behandlingen av personuppgifterna. Dataombudsmannen har i sina ställningstaganden ansett, att behandling av protokoll som *enbart innehåller offentliga personuppgifter* i den kommunala verksamheten kan basera sig på den i kommunlagens 29 § föreskrivna informationsskyldigheten, men även då är det skäl att beakta bl.a. integritetsskyddets intressen. Vidare bör märkas, att bestämmelsen emellertid berättigar till att behandla föredragningslistor och protokoll som innehåller personuppgifter endast under *den tid informationen förutsätter och givetvis inte berättigar till att på nätet behandla handlingar och uppgifter som har föreskrivits att skall vara sekretessbelagda, och inte heller i personuppgiftslagens 11 § avsedda känsliga uppgifter*. Känsliga personuppgifter får behandlas endast på de grunder som har föreskrivits i personuppgiftslagens 2 §.

Det samtycke som ges skall vara en i personuppgiftslagens 3.1. § 7 punkten avsedd frivillig, specificerad och medveten viljeyttring. I praktiken finns det av bevisningsskäl anledning att i synnerhet i fråga om behandling av handlingar som innehåller sekretessbelagda eller känsliga uppgifter begära samtycket skriftligt.

Således, även om personuppgifterna i ett kommunalt förtroendeorgans protokoll inte skulle vara uppgifter vilka definierats som sekretessbelagda eller känsliga, är det när myndighetshandlingar offentliggörs och i synnerhet när de läggs ut på nätet i varje fall av nöden att beakta förutom offentlighetsintresset också de till saken anknutna intressena och behoven med avseende på integritetsskyddet. Både rätten till skydd för privatlivet och principen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är i grundlagen föreskrivna grundläggande rättigheter. I kommunens informationspolitik, och när beslut fattas om med vilka verktyg och på vilket sätt informationen ges, är det i enlighet med målsättningarna för en god informationshantering att beakta alla med saken förenade intressen med avseende på de grundläggande rättigheterna och de krav dessa ställer. När informationspraxis planeras skall också beaktas de allmänna förpliktelserna i personuppgiftslagen (kraven på ändamålsbundenhet, aktsamhet och skydd) samt kraven på god informationshantering och skydd i Offentl. Det bör även beaktas att om behandlingen av personuppgifter skall informeras enligt bestämmelserna i personuppgiftslagens 24 §.

Offentlighetslagen syftar till öppenhet och en god informationshantering i myndigheternas verksamhet samt till att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och användningen av offentliga medel, att fritt bilda sig åsikter samt påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och bevaka sina rättigheter och intressen (Offentlighetslagens 3 §). Om skydd för personuppgifter föreskrivs i personuppgiftslagen. Enligt personuppgiftslagens 1 § är lagens syfte att genomföra skydd för den personliga integriteten och övriga grundläggande rättigheter vid behandling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering.

Förverkligandet av offentlighetslagens ovan beskrivna syfte förutsätter inte tillnärmelsevis alltid att handlingar som anknyter till det ärende som skall behandlas och beslutas, och som innehåller uppgifter om enskilda personer, aktivt publiceras. Det kan oftast vara tillräckligt att de handlingar som innehåller offentliga uppgifter finns till påseende och kopior av dem på begäran kan fås från kommunkansliet.

När handlingar som innehåller personuppgifter publiceras på internet, är de tillgängliga för

vem som helst på kommunens hemsidor och kan också sökas med hjälp av olika slags sökmaskiner. Riskerna för integritetsskyddet är oftast betydligt större än de intressen som gäller målsättningarna i OffentlL. Det är också skäl att överväga andra alternativa former för informationen. Informationen torde kunna ske t.ex. i form av ett särskilt uppgjort meddelande. Också genom att utveckla utarbetandet av protokoll och föredragningslistor torde man kunna åstadkomma förfaranden, där i handlingarna inte i onödan antecknas personuppgifter mera än vad som är alldeles nödvändigt.

I fråga om utläggning på internet av föredragningslistor och protokoll som innehåller personuppgifter är det skäl att bekanta sig också med Finlands kommunförbunds cirkulär på kommunförbundets hemsidor www.kuntaliitto.fi (Cirkulär 19/80/2005/16.9.2006 Julkisuuslain muutokset voimaan 1.10.2005, sidorna 10-18). I cirkuläret har med konkreta exempel beskrivits utläggning av personuppgifter som vanligen behandlas i kommunen på hemsidor och övervägandet av med saken förenade intressen. De rekommendationer som framförs i cirkuläret motsvarar den uppfattning som dataombudsmannens byrå har om saken.

Om man för de på kommunens hemsidor placerade föredragningslistorna eller beslutsprotokoll av olika organ på åtgärd av den som utlämnat (kommunen) har skapat ett **sökordssystem**, på basis av vilket man kan söka ur beslutsprotokollen samtliga, i olika handlingar ingående saker och sakförhållanden gällande en viss fysisk person, bedöms förfarandet enligt de förutsättningar som i personuppgiftslagen har föreskrivits om behandling av personuppgifter. En kommun har inte rätt att genom att skapa ett sökordssystem behandla personuppgifter i allmänhet på annat sätt än med personens samtycke, vilket sökordssystemet möjliggör. Det vore skäl att utarbeta sökordssystemen som sakbaserade.

Ifall i föredragningslistan, beslutsprotokollet eller deras bilagor emellertid ingår en förteckning med uppgifter i ett för ett visst ändamål bildat personregister eller delar av ett sådant, bedöms utlämnande och behandling av sådana handlingar och uppgifter på nätet på basis av ovan nämnda OffentlL 16.3 § och PuppL 8, 11 och 12 § (t.ex. sammanfattande uppgifter och förteckningar som rör alla sökande vid förslag och beslut om tjänsteansökan, se även exemplen i punkt 4.1.).

7. HUR BESLUTER DU OM UTLÄMNANDE AV UPPGIFTER OCH OM ATT FÖRBJUDA UTLÄMNANDE AV UPPGIFTER

Det är myndigheternas sak att bestämma till vems uppgifter det hör att lämna ut uppgifter ur en handling. I praktiken torde man bestämma uppgifterna anslutna till utlämnande och beslutanderätt i en arbetsordning, i bestyrkta befattningsbeskrivningar eller i motsvarande handlingar.

Om förfaringssätten som skall iaktas vid beslutsfattande om att lämna ut en handling, och om de utsatta tiderna som skall följas i samband med detta har bestämts i 14 § OffL (observera även bestämmelsen om lagens ikraftträdande 37 §). Dessa bestämmelser iaktas även då när det är fråga om att begära uppgifter ur ett personregister.

Enligt 14 § OffL, om en tjänsteman som har hand om att lämna ut en handling eller uppgifter vägrar att lämna ut de begärda uppgifterna, skall han

- uppge orsakerna till sin vägran
- informera om att saken kan överföras till en myndighet för avgörande

- höra sig för av den som har begärt uppgiften genom att skriftligt anhängiggöra saken, om han önskar att saken överförs till en myndighet för avgörande

Om den person som begär uppgifterna om det negativa avgörandet ett önskar att få ett skriftligt beslut av en myndighet, skall till beslutet anslutas en anvisning om ändringsökande.

Om beslutet om utlämnande av personuppgifterna är positivt, torde det räcka att till exempel på en skriftligt gjord begäran göra en anteckning om beslutet gällande utlämnandet bestyrkt med en behörig persons underskrift. Av handlingen skall dock framgå, till vem, vilka uppgifter, och för vilket ändamål och när personuppgifter har lämnats ut ur registret. Bland annat aktsamhetsprincipen i personuppgiftslagen förutsätter, att skriftliga begäran arkiveras och förvaras enligt bestämmelserna i arkivlagen (förvaring i kronologisk ordning).

På motsvarande sätt, om man t.ex. på grund av en muntlig begäran per telefon *lämnar ut* i form av utdrag eller kopia flera personuppgifter, finns det skäl att göra en anteckning om de utlämnade uppgifterna (användningsändamål, till vem, vilka uppgifter, när, den som har lämnat ut uppgifterna, en förteckning i kronologisk ordning över utlämnade uppgifter). Samma krav ställs på muntligt per telefon utlämnade uppgifter, om dessa har utlämnats i slutsfattande syfte eller om man exceptionellt har lämnat ut en personbeteckning. Att lämna ut en personbeteckning per telefon kan dock inte anses vara lämpligt, om man inte är helt säker på vem som är mottagaren och om det att han är berättigad att få uppgiften.

8. HUR GÅR DU TILL VÄGA OM NÅGON BEGÄR UPPGIFTER UR ETT PERSONREGISTER SOM INNEHÅLLER SEKRETESSBELAGDA UPPGIFTER

Sekretessgrunderna för myndighetshandlingar samlades huvudsakligen i 24 § OffL. Sekretessbestämmelser kvarstod dock i några andra lagar. Till exempel vid kommunal verksamhet bestäms sekretessen om patientuppgifter enligt den lag som har givits om patientens ställning och rättigheter (patientlagen)

Enligt OffL får **sekretessbelagda uppgifter** lämnas ut ur ett personregister endast

- *med vederbörandes samtycke*. Samtycket skall vara frivilligt, individualiserat och en medveten viljeyttring (informerat samtycke). Beträffande i PuppL avsedda känsliga uppgifter, skall det dessutom vara uttryckligt. I praktiken är det skäl att begära samtycket skriftligt; den som lämnar ut uppgifterna är nämligen förpliktad att visa att det finns ett samtycke.

Observera, att

- i en annan lag kan det vara uttryckligen stadgat om formkraven för samtycket. Till exempel förutsätts i patientlagen enligt huvudregeln uttryckligen ett skriftligt samtycke.
- *Om utlämnande av eller rätt att få en uppgift har uttryckligen bestämts i lag*. Av bestämmelsen eller mera allmänt av regleringen gällande saken, skall entydigt framgå, om det berättigar att lämna ut sekretessbelagda personuppgifter (till exempel omnämmandet: i bestämmelsen avsedda uppgifter får lämnas ut *utan hinder av sekretessbestämmelser*).
- *På grund av vederbörande myndighet eller ministerium givet tillstånd enligt 28 §*

OffL med de förutsättningar som har bestämts i paragrafen och för de syften som har nämnts i den, om inget annat bestäms i lagen.

- *I samtliga före nämnda fall förutsätts dessutom, att förutsättningarna för att lämna ut personuppgifter uppfylls enligt 16.3 OffL. Den som lämnar ut personuppgifterna/den som fattar beslutet om utlämnande skall således även försäkra sig om, att mottagaren av uppgifterna har enligt personuppgiftslagen rätt att registrera och använda uppgifterna. Då man bedömer ett utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ur ett personregister, skall man alltid försäkra sig om att inte utlämnande leder till en behandling av personuppgifterna som strider mot personuppgiftslagen. Därför skall av den som begär uppgifterna i alla före nämnda fall förutsättas en skriftlig begäran. I samband med en begäran skall finnas en godtagbar utredning om den legitima användningen av uppgifterna (se punkten 6.6. Blankett för uppgiftsbegäran) Förutom de i punkten 6.6 omnämnda sakerna skall man försäkra sig speciellt om, att uppgifterna skyddas på ett behörigt sätt och att uppgifterna uttryckligen lämnas ut till ett håll som är berättigat att motta uppgifterna (vid behov skall identiteten på den som frågar och hans behörighet bekräftas). Den som begär uppgifter på basis av ett samtycke skall även redovisa för att det finns ett samtycke. Beträffande en begäran som grundar sig på lag, skall även fås en utredning om den berättigade grunden för mottagande av uppgifter (bestämmelse).*

Sett ur den synpunkt som är avsedd i 28 § OffL om beslutanderätten är det speciellt viktigt att få en utredning, om den person som begär har för avsikt att skaffa /skaffar även uppgifter från annat håll. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall i dessa fall fästa mottagarens uppmärksamhet på det, att *sekretessförpliktelserna gäller även mottagaren av de utlämnade uppgifterna. I handlingar som skall utlämnas är det skäl att göra en anteckning om sekretessen enligt 25 § OffL och PuppL om aktsamhets- och dataskyddsplikten.*

Dataombudsmannen har uppgjort om tillämpningen av 28 § OffL en särskild broschyr "Utlämnande av sekretessbelagda personuppgifter ur ett personregister med myndighets tillstånd". En särskild broschyr har dessutom gjorts för personer som utför vetenskaplig forskning "Dataskydd och vetenskaplig forskning med avseende på personuppgiftslagen". Broschyerna hittas på dataombudsmannens byrås hemsidor.

- *För vissa enligt 26 § 2 och 3 mom. OffL bestämda syften.* Regleringen berättigar en myndighet att till exempel lämna ut namnet på en person som är dess klient och vid behov även personbeteckningen till en annan myndighet som på basis av en uttrycklig bestämmelse om att få uppgifter utlämnade, är den berättigad att begära tilläggsuppgifter om personen ifråga (till exempel socialvårdsmyndigheten begär på basis av 56 § SFL uppgifter: för att få uppgifterna är den skyldig att meddela om vem den behöver uppgifter, personbeteckningen får lämnas ut om individualiseringsbehovet förutsätter det).

Dessutom berättigar regleringen att lämna ut behövliga uppgifter för förverkligande av en indrivningsåtgärd, men endast nödvändiga uppgifter. Vid fasta uppdragsförhållanden är det skäl att göra upp skriftliga avtal i vilka parternas ansvarsförbindelser och förpliktelser har bestämts. Den myndighet som ger uppdraget har skäl att göra en anteckning om sekretessen på de dokument som lämnas ut för indrivning (25 § OffL). Den som utför uppgiften som är anslutet till uppdraget är nämligen bunden av sekretessplikten enligt OffL.

9. HUR GÅR DU TILL VÄGA OM NÅGON BEGÄR PERSONUPPGIFTER ENLIGT EN SPECIALBESTÄMMELSE I EN ANNAN LAG

Rätten att lämna ut personuppgifter kan grunda sig på en bestämmelse i en annan lag. Sådana bestämmelser i speciallagar skall iaktas i första hand beträffande bestämmelserna om utlämnande enligt OffL. Även vid dessa utlämnanden iaktas dock de kompletterande kraven på god informationshanteringssed enligt OffL samt allmänna förpliktelser i personuppgiftslagen (planerings-, aktsamhets- och skyddsplikten, behovskravet, fordringarna gällande informationskvalitet, utlämnande av personbeteckning, informationsplikten).

Den som lämnar ut uppgifter och handlingar svarar för deras legitimitet. Enligt bestämmelsen för resp. fall i fråga bedöms, under vilka förutsättningar och för vilka syften uppgifter kan lämnas ut. I sista hand på basis av ändamålet med regleringen i fråga och ordalydelsen i bestämmelsen avgörs kan man och det finns skäl att be av den som begär uppgifterna en utredning om användningsändamålet och andra behövliga omständigheter för att garantera legitimiteten av utlämnande. Av betydelse vid tolkning av bestämmelsen och bedömning av saken kan även vara användningsändamålsbundenheten enligt 7 § PuppL: får i ett personregister registrerade uppgifter inte användas och inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det behandlingssyfte som har definierats enligt 6 § PuppL.

Exempel

- Enligt bestämmelsen kan man individualisera förutsättningarna för utlämnande, till vem man kan lämna ut uppgifter, vilka uppgifter man kan lämna ut samt för vilket ändamål uppgifter lämnas ut. Då skall den som begär uppgifterna framföra de enligt bestämmelsen nämnda upplysningar som berättigar honom till att motta uppgifterna, samt en pålitlig utredning om det, vem han är. I för ändamålet tillämpliga delar skall man iaktta motsvarande förfaringssätt som tidigare har framförts på basis av 16.3 § OffL då man lämnar ut uppgifter (utredningsplikt), om inte annat har bestämts.
- Det kan vara fråga om ett genom en speciallag bestämt offentligt personregister som är avsett för allmänt bruk, ur vilket enligt bestämmelsen "var och en har rätt att få uppgifter". Det finns ingen grund för att i dessa fall begära av den som ber om uppgifter ur registret en utredning om användningsändamålet (Riksdagens förvaltningsutskottets betänkande 3/1999). Om man begär och om man lämnar ut stora mängder uppgifter, är det dock skäl att påminna den som begär, om de i PuppL bestämda allmänna förutsättningarna om behandling av personuppgifter. Mot bestämmelserna i PuppL får inte den som mottar de utlämnade personuppgifterna börja behandla dem. Ett exempel på ett sådant register är handelsregistret (Lagen om handelsregister) och konkurs- och företagssaneringsregistret till de delar som i dessa ingår personuppgifter om sådana fysiska personer som avses i personuppgiftslagen.
 - *En personbeteckning får man dock inte lämna ut enligt 13 § personuppgiftslagen, om inte den till vilken den lämnas ut har rätt att registrera den. Av den som begär en personbeteckning kan man sålunda alltid förutsätta att han utreder sin rätt att registrera personbeteckningen. Då skall den som begär uppgifterna i allmänhet klargöra användningssyftet med de begärda uppgifterna.*

Även ur ifrågavarande personregister måste det sålunda vara möjligt att mata ut uppgifter utan personbeteckning

- Om den som begär uppgifterna har på eget initiativ meddelat användningssyftet som bedömt enligt bestämmelserna i personuppgiftslagen är illegalt, får man inte lämna ut uppgifterna. Vid behov ber man om behövliga tilläggsutredningar (punkt 6.2.6).
- Om bestämmelsen berättigar att på begäran lämna ut utdrag eller betyg, kan uppgifter lämnas ut enligt ändamålen med ifrågavarande register och dess reglering.
 - Om bestämmelserna berättigar att lämna ut utdrag enligt användningsändamålen, kan man även av den som begär enskilda uppgifter kräva åtminstone en muntlig utredning om användningsändamålet. Det kan vara även behövt att anteckna det t.ex. i intyget som gäller saken. Om att lämna ut en *personbeteckning* tillämpas vad som ovan har sagts.
 - Om man begär flera uppgifter ur ett register, är det skäl att kräva användningssyftet skriftligt, om inte användningsändamålet är annars klart och legalt. Likaså skall framföras annan behövlig utredning för att bedöma lagligheten (punkten 6.6).
 - Om det angivna användningsändamålet är ett annat än det som lagen/bestämmelsen berättigar för utlämnande av uppgifter, skall uppgifterna inte lämnas ut.
- Om bestämmelsen enligt sin ordalydelse berättigar att lämna ut ur ett personregister personuppgifter *för ett godtagbart ändamål*, skall likaså om användningsändamålet och övrig legitimitet begäras en motsvarande utredning som tidigare nämnts enligt OffL. Uppgifter får då inte lämnas ut, om inte den som begär uppgifterna har rätt enligt personuppgiftslagen att registrera och använda uppgifterna.

I fråga om förfaringssätten i anslutning till utlämnande och beträffande beslutsfattandet iaktas vad som har bestämts i OffL, om inte annat följer av lagen. Utredningsplikten följer dock även av de allmänna bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Observera, att

man kan lämna ut personuppgifter ur ett personregister för direktmarknadsföring på basis av andra bestämmelser än de i OffL (speciallagar), *om inte bestämmelsen i fråga föreskriver annat*. Då skall man dock beakta den i 30 § PuppL stadgade förbudsrätten och den gällande förhandsinformeringsplikten.

10. UTLÄMNANDE AV UPPGIFTER GENOM EN TEKNISK ANSLUTNING

Enligt 29 § mom. 2 OffL kan en myndighet öppna för en annan myndighet en teknisk anslutning för sådana uppgifter i sitt personregister vilka den andra myndigheten skall beakta vid beslutsfattandet enligt en i lag bestämd förpliktelse. I praktiken rör det sig närmast om situationer, varvid

- för den myndighet som får uppgifterna har uttryckligen lagbestämts rätt att erhålla från en annan namngiven myndighet lagbestämda uppgifter för ett visst ändamål (till exempel för ett bestämt beslutsfattande), eller;
- för den myndighet som lämnar ut uppgifterna har bestämts rätt att lämna ut uppgifter på ett motsvarande sätt enligt en specificerad reglering.

- av den myndighet som erhåller uppgifterna genom förmedling av en teknisk anslutning har i lagen som gäller myndigheten förutsatts att myndigheten skall beakta uppgifterna vid beslutsfattande för en viss uppgift.

Bestämmelsen berättigar alltså inte att lämna ut personuppgifter

- till andra än en annan *myndighet*,
- för annat ändamål än för *beslutsfattande*

Enligt samma bestämmelse

- *för personuppgifter som bestämts vara sekretessbelagda* får öppnas en teknisk anslutning endast, om personen i fråga har gett sitt *samtycke till det*, om det inte uttryckligen särskilt bestäms om utlämnande av uppgifter.

Samtycket skall enligt bestämmelserna i PuppL vara frivilligt, specificerat, informerat och uttryckligt. I praktiken skall det vara i allmänhet skriftligt. I speciallagar kan man även uttryckligen förutsätta att samtycket skall begäras skriftligt (till exempel patientlagen).

Emedan en person skall veta vad han samtycker till, skall personen uttryckligen ge sitt samtycke både för utlämnande och användning av uppgifter genom en teknisk anslutning. Dessutom skall man berätta för honom då man ber om samtycket de i 24 § PuppL nämnda omständigheterna som skall informeras om samt andra omständigheter vilka är väsentliga med tanke på att ge samtycket.

I samtliga fall förutsätter öppnandet av en teknisk anslutning att man försäkrar sig i förväg om legitimiteten för utlämnande både enligt de allmänna kraven i OffL och PuppL (sekretessplikt, skydds- och aktsamhetsplikt, relevanskravet på uppgifter, felfrihetskravet, integritetskravet, etc.). I praktiken förutsätter öppnandet av en teknisk anslutning för en annan myndighet att man har gemensamt mellan parterna före förverkligandet av den tekniska anslutningen kommit överens och bestämt samt försäkrat sig om att de tidigare nämnda lagstiftningskraven uppfylls vid utlämnande av uppgifter. Om utlämnande och mottagande skall man vid sidan av annat lämna kvar tillbörliga sändningsanteckningar och logguppgifter. Systemet skall dessutom bekräfta att avsändaren och mottagaren är de rätta (identifiering av parterna) att man inte kan se och använda andra uppgifter än bara den persons uppgifter som i resp. fall har gett sitt samtycke. Beträffande den tekniska anslutningen skall de krav beaktas som fordras för datasäkerhet och dataskydd med beaktande av uppgifternas användningsändamål, känslighet och sekretess. I praktiken skall de sekretessbelagda uppgifterna föras med chifferskrift.

Litteratur om offentlighet i myndigheternas verksamhet:

Taisto Ahvenainen - Tapio Rätty: Julkisuuslainsäädäntö. Julkisuus ja salassapito kunnassa. Finlands kommunförbund, 1999.

Anna-Riitta Wallin – Timo Konstari: Julkisuus ja salassapitolainsäädäntö: laki viranomais-
ten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyvät lait. Suomalaiset oikeusjulkaisut, 2000.

Olli Mäenpää: Julkisuusperiaate 1999.